

DEBRECZENI FÜGGETLEN UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Égész évre K 440.— Negyed évre K 110.—
Fél évre „ 220.— Egy hóra „ 50.—

POLITIKAI NAPILAP

SZERKESZTŐBÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 40.

TELEFONSZÁM: Kiadóhivatal és nyomda 18
Szerkesztőség — — — 10-20

Ki felelős?

Mi okozta a háboru elvesztését? Mi okozta a front felbomlását? Mi okozta a forradalom kitörését? Mi okozta az összeomlást? Két év óta folyik az áldatlan perpatvar e kérdések miatt, amelyekre tárgyilagos, elfogulatlan választ a történelem a következőképpen fogja megadni: Magyarország elvesztette a háborút, mert hősi küzdelmében az óriási túlerővel szemben sokkal tovább tartott ki, mint emberileg lehető volt, mert az ellenség aláaknáztta Magyarország integritását, mert azok, akiknek védelmében a végsőkig kitartottunk, a megrontásunkon dolgoztak már a háboru alatt. Ezért vesztettük el a háborút, ezért bomlott fel a front s forradalom a veszett háboru elmaradhatatlan következménye volt, az összeomlás pedig mindezeknek a bomlasztó erőnek eredménye.

Sándor Pál nem mondott újat, amikor mai parlamenti beszédében az okmányok egész kötetének ismertetésével bizonyította a fentebb elősorolt, már régen közismert tényeket. Hiszen a fegyverszünetet követő harmadfél év alatt a központi hatalmaknak a világháboruban vezérszerepet vitt államférfiai és hadvezérei közül nagyon sokan közreadták memoáriáikat, amelyek az összeomlásnak mind több és több tényezőjére mutattak rá és csaknem mindannyiuknak ítélete meg egyezett abban, hogy a németek marnei csatavesztése után kilitástalanná vált a győzelem s hogy a kíméletlen bűvárháboru proklamálása folytán Amerika belépése a hadviselő hatalmak sorába egyenesen reménytelenné tette számunkra a helyzetet. Sándor Pál pragmatikus előadása azért éppenséggel nem mondható hiábavaló munkának, mert az összeomlás okainak ilyen objektív felsorakoztatása talán elősegítheti a tisztánlátást azok számára is, akiket pártpolitikai tendenciák propagálása tévútra vezetett. Ezek a tendenciák kitértek politikusokat, osztályokat, felekezéseket, megtették őket bűnhakoknak s a nyakukba varrták a felelősséget olyan eseményekért, amelyeknek bekövetkezését semmiféle emberi, de még természeti erő sem lett volna képes elhárítani.

Azt mondja ugyan Haller István, hogy az összeomlás okait meg kell hagyni a történelemnek. Elhiszük, hogy Haller Istvánnak kényelmesebb lenne az összeomlás okainak vizsgálatát átengedni a történelem számára, de e kényelmi szempont honorálása megbocsáthatatlan köny-

nyelvűség lenne, mert a bebizonyított tényekkel szemben továbbra is kizárná a nemzeterosztó, országépítő munkában való

köteles részvételből a magyar társadalomnak egy számra, erőre és hazafias érzésre igen jelentékeny rétegét.

Sándor Pál és Andrássy az összeomlásról

A nemzetgyűlés mai ülése

Budapest, május 31. A nemzetgyűlés mai ülését Rakovszky István elnök kevéssel 11 óra előtt nyitotta meg.

Az elnöki bejelentések után Sándor Pál kéri a tanácskozásképeség megállapítását, mire az elnök felfüggeszti az ülést, majd 12 órakor újból megnyitja s ekkor rátérnek a

költségvetés

tárgyalásának folytatására.

Grieger Miklós az első szónok. Önálló külpolitikai képviselőnknek nemzeti szellemben való kiépítésére hívja fel a külügyminisztert. Elismeréssel adózom, hogy Hegedűs Loránt a nagyjövendű bankigazgatói stábot az ország érdekében a szerény miniszteri székkel cserélte fel, képességeit honorálom, de azért a kormány jól tenné, ha egy gazdasági tanácsot állítana fel, mely az adózási képességet figyelembevéve az új adók létesítéséről beszél ezután. A nagybankok a felére szállították le a váltás alá eső részvények értékét, hogy ezáltal a 6 milliárd váltás helyett csak 3-4 milliárd jusson az államnak.

Erekly Károly: Elvették a kisemberektől a részvényeket.

Grieger Miklós: Az árdevalválást a nagybankok végezték, a kisemberek papírjait kölcsönadták a besszistáknak és ezek a lelkiismeretlen hiénák ezt kihasználták. A legnagyobb tisztelettel szól Krausz Simonról, aki küzdött az árleszállítás ellen, de ő egyedül maradt a sok pénzügyi vezető közül.

Happál István szolt ezután a javaslatához.

Sándor Pál beszéde

Szünet után

Sándor Pál: Tiszteletben tartom a legszélsőbb véleményeket is és meghallgatom Budaváryét is, mert mindenben van valami igazság, de ezzel szemben elvárom, hogy az enyémet is meghallgassák. Beszélni fogok a háborúról, a forradalomról, a külpolitikáról és a pénzügyi kérdésekről.

Mindenütt azt hallottam, hogy a zsidók voltak az okai a háboru elvesztésének, a forradalomnak és azt is hallottam, hogy a forradalmat fokhagymaforradalomnak nevezték. Ez természetesen nem kellemes a fülemnek és ez vett rá, hogy megvizsgáljam, vajton igaz-e, hogy a zsidók az okai minden szerencsétlenségnek, mert ha igaz, akkor jogosult a keresztény politikának az a törekvése, hogy a zsidók jogait megvívábják. A történelmi kutatás alap-

jára helyezkedem és tényekre fogok támaszkodni.

El volt árulva a háboruban az egész magyar nemzet,

már eleve elhatározták Magyarország feldarabolását. Amikor mi a 67-es politikától kezdve becsületesen betartottuk a kiegyezést és megállottuk helyünket a háboruban, elárultak bennünket azzal, hogy az osztrákok egyenesen ellenünk dolgoztak.

Kezembem voltak a posztócsalás aktái és megállapítottam, hogy a vádlottak 95 százaléka ártatlan volt. Ezt vitattam Szurmayval szemben is megállapítottam, hogy az egész adminisztrációnk alá volt aknázva, alá volt panamázva. Erről a körülményről csak kevesen voltak jól informálva.

Bizonyítani tudom és bizonyítani fogom, hogy mérvadó körök szerint

ez a háboru 1916 óta elveszett.

A háboru 1917 tavaszától kezdve nem volt más, mint *kriminális üqu*. Erzberger kijelentette, hogy a *Marne menti ütközettel a háboru elveszett*. Bülow a visszavonulástól kezdve látta a tragikus sors kibontakozását. Meg kell állapítani tehát végre teljes bizonyossággal, hogy mi okozta a háboru elvesztését és mi okozta a forradalmakat.

Szabó József: A zsidókat mégsem lehet fehérré mosni!

Sándor Pál: A zsidókat nem lehet fehérebbre mosni, mint önt és nem lehet vörösebbé tenni sem, azok egy szikrával sem jobbak, sem rosszabbak önnél. Amikor 1916-ban Hindenburg átvette a parancsnokságot, a haza már nem támogatta és ekkor kezdődött meg a hadsereg bomlása, a forradalom csak zárköve volt ennek a folyamatnak.

Attér ezután a *sixtusi levélre*, majd arról beszél, hogy Spitzmüller is panaszkodott, hogy ő maga sem volt semmibe sem beavatva.

Balla Aladár: Most is ilyen titokban megy minden!

Szilágyi Lajos: Most sem tud a miniszterelnök semmiről!

Balla Aladár: Még az intéző bizottság sem!

Sándor Pál: Mit látunk, ha visszatekintünk az eseményekre? Az egyik oldalon az entente emberei izgatnak ellenünk, a másik oldalon a diplomaták elárultak. Az egyik oldalon két császár levelez egymással, a másik oldalon a szakminiszterek nem tudnak semmiről és mi odaadtunk

mindent, amikor pedig magunknak sem volt már semmink.

Felkiáltások: Mért adjuk tovább is?

Csernyus Mihály folytonosan közbeszól.

Sándor Pál: Nem felelek Csernyus képviselőtársamnak, mert ezzel ép azt az erényt akarom gyakorolni, amit neki kellene gyakorolni.

Elnök figyelmezteti Csernyust, hogy ne zavarja folytonos közbeszólásokkal a szónokot, végül rendreutasítja.

Sándor Pál a német helyzetet ismerteti. Ott is felbomlott a fegyelem, csapatostul adták meg magukat a tankoknak, egyes lovasoknak a katonák.

Haller István: Miért kelljen okmányokat felolvasni? Ez a história dolga!

Sándor Pál: Windischgraetz a német főhadiszállásról naponta kapott jelentést és így képet tudott alkotni arról, hogy hogyan omlik össze a német katonai hatalom, ő akkor már tudta azt, hogy mi van, ő miniszter volt. Csodálja, hogy Windischgraetz azt meri mondani, hogy a hadseregben izgattak és ez volt az oka annak, hogy nem tudták a fegyelmet fentartani és elvesztették a háborút. Károly király október 2-án megígérte, hogy a magyar csapatokat hazahívja, ezt az ígéretet azonban nem teljesítette.

Arról beszél ezután, hogy Németország október 12-én feltétel nélkül elfogadta a 14 wilsoni pontot és ezzel

elismerte a cseh-szlovák köztársaságot és Andrássy október 26-án ajánlotta fel a békét.

Csodálatos, hogy a mi politikai faktoraink megkérdézeése nélkül ajánlotta fel Németország a mi nevünkben is a békét és kényszerítették minket, hogy október 20-tól kezdve a magyar hadseregnek kelljen védeni az osztrák határokat. Ebben is nagy árulást lát a magyar haza ellen.

Andrássy Gyula szerepével foglalkozik ezután. A képviselő ur családjában volt elvőgre a forradalom legnagyobb embere és köztudomásu, hogy a politikusok, ha ellentétes állásponton vannak is, egymással érintkeznek és politikai nézeteket váltanak. Bizonyos tehát, hogy

Andrássy is informálva volt bizonyos dolgokról.

Amilyen tudós volt Andrássy, annyira hiányzott belőle az energia, ami viszont Tiszában megvolt. Ha Andrássyt párosítani lehetett volna Tiszával (Óriási derűltég), akkor egészen más helyzet állott volna elő. En husz év óta vagyok képviselő és jól emlékszem, hogy irgalmatlan volt a harc — amely hasonlatos a Montague- és Capulet-családok barcaihoz — Andrássy és Tisza között.

Berky Gyula: A nemzet kárára! (Nagy zaj)

Sánaor Pál: Nem akarok dicsőhimnuszt zengeni Tiszáról és tudom, hogy ő magas felfogású volt (nagy zaj), de azt is tudom, hogy az a harc végzetessé vált az országra, különösen a háboru alatt. (Ugy van! Ugy van!)

Felkiáltások: Kaszinói szórákozás!

Andrássy Gyula gróf: Nem igaz! Kikérem magamnak! Országos érdek volt, nem családi előny hajhászás!

Gyömörey György: Méregkeverők!

Sándor Pál: Csak azért tértem ki erre...

Andrássy Gyula gróf: Csak azért, mert keresztény párti lettem!

Sándor Pál: Ezt csak gyenge szónokok teszik, hogy ha más nem tudnak tenni, a zsidókkal hozakodnak elő. Andrássynak más képességei vannak, erre nincs szüksége, nekem azonban jogom van arra, hogy egy jelentős politikust bíráljak. Ha Andrássy a pártfordulást meg is tette volna, mindenképen nagyrabecsü-

Andrássy válaszol Sándor Pálnak

Andrássy Gyula gróf személyes kérdésben szólal fel. Soha nem tapasztalta, hogy valaki annyi bókkal fűszerezett mérgezett nyilat rópitett volna valaki felé, mint Sándor Pál tette vele. Sándor Pál pártfordulásnak minősíti az ő politikai elveinek megváltoztatását, ő azonban kijelenti, hogy *csak a nemzet érdekét szem előtt tartva* tette ezt és helyesen tette. *Egyes felhozott vádak igazak*, legtöbb azonban alaptalan. *A háborút azért veszítettük el, mert az entente tulsúlyban volt.* Ez döntötte el a háboru sorsát. *A háboru elvesztését akkor sem kerültük volna el, ha nincs forradalom,* legfeljebb kitoltuk volna.

Azt mondja a képviselő ur, — folytatta Andrássy — hogy vak voltam, amikor október 28-án nem láttam a forradalmat és hogy ez nekem örísi hibám volt. Ez nem felel meg a valóságnak, mert én a királynak azt tanácsoltam, hogy ha Bécsben és Budapesten entente csapatokat alkalmaz, ez olyan látszatot fog kelteni, mintha ő, a király, trónját kívánná idegen csapatokkal megmenteni. Azt a naivitást senki sem fogja elhinni, hogy én október 28-án nem tudtam, hogy forradalom előtt állunk. A forradalom legfőbb oka az volt, hogy *a publikum azt hitte, hogy mi a háborut tovább akarjuk vinni.* A forradalmat csak úgy tudtuk volna legyőzni, ha mindent elkövetünk a béke megteremtésére. *Károlyi Mihály elfogatását soha nem igyekeztem befolyásolni,* mert egész a mostani időkig nem is tudtam, hogy Károlyit akkor be akarták csukni. Meglehet, hogy *ha Vázsonyi akkori igazságügyminiszter végrehajtja Károlyi elfogatását, talán sok mindent megakadályoztunk volna.* Tény az, hogy maga Károlyi volt az, aki kívánta, hogy ne akadályoztassék meg az ő esetleges letartóztatása, mert ez politikai tökélet jelent számára. Azzal vádol Sándor Pál, hogy *Tisza ellen harcoltam* és azt mondja, hogy ezt *családi politikából* tettem. Felolvassa „Diplomácia és háboru” című művének egyes részleteit annak bizonyítására, hogy *Tiszát egyénileg nagyrabecsülte.* Nem tagadja, hogy *károsnak tartotta Tisza politikáját*

lőm még akkor is, ha megtette ezt a lépést.

A *Pester Lloyd*-ból fel fogok olvasni egy cikket, amely jellemző az osztrák perfidiára és azt majd bizonyítani is fogom. Mivel azonban már két óra van, engedje meg az elnök ur, hogy beszédemet délután folytassam.

Rakovszky István elnök: Helyesen mondja a képviselő, ur az ülést ezennel felfüggesztem.

A délutáni ülésen

Sándor Pál folytatta beszédét. Hibáztatja Andrássyt, hogy az önálló magyar külügyminiszterség helyett a közös külügyminiszterséget vállalta, holott láthatta, hogy megbízatása teljes fiaskóval fog végződni.

Beszéde végén a folytonos rekriminálások és gyanúsítások helyett *összefoglalásra és produktív munkára* hívta fel a nemzetgyűlést. Hivatkozott Apponyi és Rákosi felhívásaira, hogy a mai nehéz időkben mindnyájunknak össze kell fogni.

és ezért támadta is, de soha egyé nileg nem harcolt ellene.

1918. októberében — folytatta — mikor felszólítottak, hogy vállaljam el a külügyminiszterséget, azt kívánták tőlem az alakuló ülésben levő nemzetgyűlés tagjai, hogy először is fegyvereztessem le a hadsereget, azután neveztessem ki magam magyar külügyminiszternek. Én mindkettőt visszautasítottam. Ha mi akkor a hadsereget lefegyverezzük, ez hazaárulás lett volna.

Ő akkor belátta, hogy *ha mi a Duna völgyében rendet tartunk és elkülönítjük magunkat Ausztriától, nagyobb esélyünk lehet egy jó békére.* Ha neki akkor hatalmában lett volna, *lecsukatta volna Károlyt,* dacára annak, hogy családilag közel állt hozzá, mert ezt hazafias kötelességnek tartotta.

Amikor Bécsben voltam, az ententétől az a hír jött, hogy *milyen áron lehetne fentartani továbbra is a monarchiát.* Én akkor tárgyalásokba is becsatlakoztam a külföldi politikusokkal, de a *pesti forradalom elzsebelte* azt a lehetőséget, hogy ezek a tárgyalások eredményre vezessenek.

Egyéni ambíciók őt sohasem vezették és nem azért menekült külföldre, mert a félelem vette volna rá. Amikor Bécsben tartózkodott, állandóan életveszedelemben forgott. Svájcba azért utazott, mert az itteni jogrend olyan bizonytalan volt, hogy nem biztosította az ő további működését, amellyel a nemzetnek akart használni. Nem tudja, hogy Sándor Pál miért intézte ezeket a támadásokat ellene.

Felkiáltások a kereszténypárton: Mert a kereszténypártban van!

Andrássy kijelenti, hogy továbbra is a keresztény politikát fogja szolgálni.

Sándor Pál személyes felszólalásban reflektálva kijelenti, hogy *Andrássy ellen egyetlen vádat sem emelt,* csak más politikusok véleményét ismertette. Konstatálja, hogy ha Andrássy akkor az ügyek élére állt volna, sok minden elmaradhatott volna.

Frühwirth Máttyás következett volna, de általános helyeslés közben elállt a szótól.

Ha eljön az a miniszter...

Bleyer Jakab: Nekünk két célunk van, Szent István birodalmát külsőleg keresztény formában restaurálni, belsőleg a nyugalmat biztosítani. *Ez nem jelent kardcsörtelést, sem uralmi antiszemizmust,* mert ez csak *gyerekes csíny.* Az integritást nem szabad sohasem feladnunk. Minde zsidónak, aki csak egy kissé tárgyilagosan gondolkozik, be kell látnia, hogy egy kis rész nem uralkodhatik az egész nemzet fölött. Nekünk nem az ügyvédek jogrendje kell, de a hadnagykok jogrendje sem kell, hanem keresztény lélekből fakadt jogrendre van szükségünk. A keresztény kurzus a magyar éjjelben akkor találja meg végre a maga hajnalpirkadását, *ha eljön az a miniszter, aki az antiszemizmuson és a filozofizmuson, az ügyvédeken és hadnagyonokon felülemelkedve évszázadokra meglemeri a nemzeti egységet.*

Hevesen kifakad a francia brutalitás ellen amelynek következménye az ország feldarabolása. Nekünk nem lehet más barátunk, mint a németek. Kelet-Európa

Albrecht főherceg a mentelmi bizottság előtt

A kiszgazdák kifogásai a vagyonválság ellen

Budapest, máj. 31. A mentelmi bizottság valószínűleg a jövő héten összeül. Erre az időpontra megérkezik Albrecht főherceg is, akinek megjelenését és az ügyre vonatkozó felvilágosítását a bizottság kérni fogja.

Budapest, máj. 31. A kiszgazdapárt körében a pénzügyminiszter adójavaslatairól beszélnek. Különösen a *forgalmi adó* dologával foglalkoznak behatóan és erre vonatkozólag meglehetősen ellentétes vélemények vannak a pártban. Főképpen az *ingó és ingatlan vagyon válsága* érinti a kiszgazdákat és itt *több súlyos sérelmet* állapítanak meg. Hangok hallatszanak amellől, hogy Hegedűs Lorántot bírálják a *javaslat lényeges megváltoztatására,* mert annak egyes pontjait *mai*

térképét akkor fogják megrajzolni, ha Németország megmozdul. Ez egész bizonyosan el fog következni, ezt garantálja a német öserő. Talál még Németország olyan barátot, aki két kézzel nyújt neki segítséget és akkor *elkövetkezik a mi idők is, de elkövetkezik az elnyomott nemzetiségeké is,* akikben a bizalmat és hozzájuk való szeretetet fenn kell tartani. A Wilson-féle elvekben két pont van, amelyeket a mi romlásunkra állítottak fel, de amelyek a mi javunkra szolgálnak. Az egyik a *népek önrendelkezési joga,* a másik a *nemzeti kisebbségi elv.* Mindig hirdette és ma is hirdeti, hogy elszakadt testvéreinket csak úgy tarthatjuk meg, ha régi nemzeti-ségi politikánkkal felhagyunk. A nemzetiségek faji öntudata a háboru alatt óriási módon megnövekedett.

Felkiáltások a keresztény párton: Joguk van hozzá!

Bleyer: Ezt ki kell elégíteni. Követeli a trianoni szerződés kisebbségi elveinek végrehajtását.

Az ülés este nyolc óra után véget ért.

formájában nem hajlandók megszavazni.

Szó volt Huszár Károly indítványáról is a *hadifoglyok hazahozatala* tekintetében. Huszár Károly ma közölte, hogy mi helyt hazaérkezik *Jungerth* Mihály, aki ez ügyben most külföldön jár, *pártközi konferenciát* hívnak össze, ezen tárgyalják az egész anyagot. A konferencia eredményét *memorandumba foglalták* és a nemzetgyűlés elé terjesztik azzal, hogy *küldje meg a világ összes parlamentjeinek,* hogy *valamennyi parlamentben felszólalások történjenek a magyar hadifoglyok érdekében.*

Beszéltek ma a folyosón *Nyugatmagyarország állítólagos meg szállásáról is, de politikai körökben ezt kételkedéssel fogadják.*

LEGSZEBB KALAPOK FRANK EDENEL.

Szünőben a kúteges tifusz

A járványkórházban ma befejezést nyert a legutóbb beszállított négy kiütéses tifusz gyanús beteg megvizsgálása. A vérvizsgálat csupán kettőtől adott pozitív reakciót, ezek mindketten Vendég-utcai lakosok és betegségeiket bebizonyíthatóan itt szereztek. A harmadik betegről, egy vasutas feleségről bebizonyult, hogy *ételmérgezést* kapott, a negyedik, szintén egy asszony, *kanyaróban* szenved.

Eddig összesen 25-en betegedtek meg kiütéses tifuszban. Ezek közül ma a járványkórházban 21 beteget ápolnak, két beteg meghalt, kettőt pedig — mindkettő a Sipos-család tagja — gyógyulttan bocsátott el a kórház. A járvány főfészke, a Vendég-utca, már teljesen körül van véve és mivel két nap óta innen újabb beteget nem jelentettek, valószínű, hogy a járvány nem szed már több áldozatot.

A járványkórház betegeinek ál-

lapota a legteljesebb mértékben kielégítő. A napokban valószínűleg több kiütéses tifusz beteget bocsátanak el gyógyulttan a járványkórházból.

Sztanykovszky lakása

Budapesti tudósítónk jelenti: Mult év őszén, alig hogy a hadosztálybíróság Sztanykovszky Tibort halálra ítélte, két igénylő is nyújtott be kérvényt Sztanykovszky Tibor lakásának elnyerésére. Debreczky bíró a mai napra tüzte ki a tárgyalást, hol Sztanykovszky két szuronyos ör között maga is megjelent.

A bíró az igénylőket *kérelmükkel elutasította* azzal, hogy Sztanykovszky Tibor 1920 február eleje előtt költözött lakásába és csak azok a lakások vehetők igénybe, amelyekbe a lakók 1920 február végén költöztek be. A lakás különben most sem gazdátlan, mert ott lakik Sztanykovszky felesége, valamint ennek szülei is, akik rekvirálás útján bírói határozattal jutottak a lakáshoz.

Helyreáll a magántulajdon Oroszországban

A kommunizmus gazdasági csődje

Berlin, máj. 31. Helsingforsból jelentik: Megbízható jelentések szerint a szovjetkormány előkészíti azt a rendeletet, amellyel a bányaműveket, gyárakat és üzleteket visszaadja eredeti tulajdonosaiknak. Ez az intézkedés teljes szakítást jelent a kommunizmus eddigi felfogásával és a kollektív gazdálkodás teljes csődjét jelenti.

Nyugatmagyarországot is meg akarják szavaztatni a Németországhoz való csatlakozásról

Budapest, május 31. Bécsi jelentés szerint a nagyméretű Nyugatmagyarországnak Ausztriához való csatlakozását arra akarják felhasználni, hogy a német birodalomhoz való csatlakozási mozgalmát erősítsék.

Tervük az, hogy Nyugatmagyarországon is népszavazást tartanak a csatlakozásról. Az osztrák kormány helyzete megíngott. Ezt a hirt általában még korainak tartják.

Bécs, május 31. Románia és Csehország után most Jugoszlávia is tiltakozik a csatlakozási mozgalom ellen. Jugoszlávia bécsi követé, dr. Rasics azt a megbízást kapta, hogy az osztrák kormánynak holnap jegyzéket nyújtson át, amely rámutat arra, hogy az egyes tartományokban megjelent népszavazás, ha csak magánjellegű is, ellentétben áll a békeszerződéssel.

Pásztor Miksa a debreceni hitelszövetkezetek likvidálásáról

Az egykori nagy alapítási láz kórtüneteinek utolsó nyoma is eltűnt a debreceni pénzügyi életből, most, hogy az egykori debreceni hitelszövetkezetek felszámolása befejeződött. A nagy munka sikeres, minden jogos érdeket megóvó és mintegy kétszáz előkelő debreceni polgár számára súlyos százezreket megtakarító eredményért Pásztor Miksát az érdem, a Pénzügyi Központ helyettes vezérigazgatójáté, akinek nagyszerű koncepciója és példátlan agilitása biztosította elsősorban az elért eredményt. Mint jelentették, az utolsó intézkedések megtételére Pásztor Miksa személyesen járt Debrecenben és a munka teljes befejezése után tegnap tért vissza Budapestre. Elutazása előtt a *Debreceni Független Újság* munkatársának kérdéseire a következő nyilatkozatot tette:

— Azért jártam Debrecenben, hogy az annak idején rendszeresen kidőgözött és az események folyamán helyesnek bizonyult rendezési terv végleges befejezését helyes irányba tereljem és meggyőződjem arról, hogy a szövetkezetekben rejlő érdekek teljes harmóniában nyerjenek a viszonyok által indokolt kielégítést.

Megelégedéssel tapasztaltam, hogy az igazgatóság és felszámoló bizottság tagjaiban ez alkalommal is megvolt az ilyen nagyszabású ügyhöz méltó egyetértés és hogy általános örömmel üdvözölték, hogy az annak idején csak ígervénynek képzelt visszafizetés tényleg megtörtént.

Az igazgatósági tagok a 12 hitelszövetkezetnél, amelyek felszámolásának irányítása és felügyelete a Pénzügyi Központ-ra volt bízva, mindennemű címen mintegy 2.400.000 koronával voltak érdekelve és ezen összegre mintegy 1 millió koronát kapnak vissza, természetesen az egyes szövetkezeteknél különféle hányadok szerint, amint az egyiknek ingatlan- vagy jelzálogérde-

keltsége volt, tehát kintlévőségeinek természete szerint.

A kedvező eredmény tulajdonítható egyfelől a gazdaságos kezelésnek és összpontosított ügyvitelnek, de tulajdonítható nagyrészt annak is, hogy az adósok gazdasági viszonyaiban lényeges változás állt be, ami lehetővé tette, hogy tartozásaikat — felhasználva a méltányos elbánást — kifizethessék.

A szövetkezetekben érdekelt hitelezők minden követelésüket visszakapták, tehát velük szemben senkinek anyagi igénye többé nem lehet, ennél fogva még csak az a nagyon maradt vissza, amely nem volt az évek folyamán különféle okokból lebonyolítható.

Nehogy a debreceni piacra befolyással bíró szövetkezeti ügy tovább is napirenden maradjon, már hosszabb ideje törekszünk arra, hogy ezen ügyet befejezéshez juttathassuk. Egyedüli megoldásként az mutatkozott, hogy a kintlévőségek árverés alá bocsátásának, lehetőleg úgy, hogy azoknak jussanak árverés útján, akik a Pénzügyi Központ eddigi felszámolási folyamatát megfigyelhették, saját magukon kitépeshették és most az adóst majd ők részesítik abban a kedvező elbánásban, amely a szövetkezeti ügy rendezésén általában átvonult. Hogy ezen cél biztosítható, arra helyeztem súlyt, hogy az árverésen a Pénzügyi Központ képviseltesék és megfigyelje azt, hogy a kintlévőségek tényleg a jelzett kezdekbe kerülnek-e és amennyiben ez a megnyugvás nincs meg, a Pénzügyi Központ a felajánlott áraknál is magasabb áron szerezzék meg a kintlévőségeket és azokat így saját maga bonyolítsa le eddigi elveinek tovább gyakorlása mellett. A megvett árverési tömegnek a lebonyolítására tehát a kintlévőségek, vagy tartozásokra vonatkozólag úgy intézkedtem, hogy a mostani irodában legyen lefolytatható, de minden további költség már csak a Pénzügyi Központot terhelheti és az adósokra áthárítható nem lesz.

A tanulság, mely a szövetkezeti ügyből meríthető az, hogy minden válság csak erélyes köz-

belépéssel és megfelelő méltányos segítséggel oldható meg, mert a szövetkezeti válságnak is csak az volt tulajdonképpen a főoka, hogy akkor, amikor csi-

rájában volt még, visszavonult mindenki ezen ügytől, ami által a hitelezők nyugtalanságát még fokozták és saját áldozataikat lényegesen növelték.

Briand fel akarja venni a kapcsolatot Németországgal

A lengyel felkelők tovább harcolnak

Páris, május 31. Briand a szenátusban a Németországgal való viszonyról többek között kijelentette, hogy a szerződést kivihetetlennek tartották és úgy vélték, hogy felülmúlja az összes országok teljesítő képességét. O kénytelen volt alacsonyabb összeget elfogadni, mint amennyire számított. Emlékeztetett Franciaország magatartására, amelyet a londoni értekezleten tanúsított és kijelentette, hogy a szakadás elkerülhetetlen lett volna, ha ő úgy lépett volna fel, ahogy eredetileg szándékozott.

Azt hiszem — folytatta Briand — hogy Franciaország nem fogja megbánni ezt a mérsékelt magatartást. Franciaországnak nem célja, hogy akár a legyőzött népeket is megalázza, csak azt nem akarja, hogy a német nép úgy viselkedjék, mintha ő lenne a győztes. A szerződés Németországot a szövetségesek szolidaritásának kapeszává teszi. Ha magunk vettük volna zálogba a Ruhr-vidéket, az nehéz feladat lett volna. Téves az az állítás, hogy ha Franciaország egyedül vehette volna birtokba a Ruhr-vidéket, akkor biztos lehetne afelől, hogy követeléseit megfizetik.

A jelenlegi német kormány összes kötelezettségeit betartja. Egy elégtételünk már is meg van, a lefegyverzés a legjobb uton haladt. A büntető rendszabályok addig maradnak érvényben, amíg erőnközből telik. Ezt az erőt a Rajna mentén fenn fogjuk tartani változatlanul, anélkül azonban, hogy a német közigazgatás működését akadályoznánk. De a német kormányt meg is bukathatják.

Felső-Sziléziára vonatkozólag Briand kijelentette, hogy Németországnak megtiltották, hogy a felső-sziléziai területre benyomuljon. Mihelyt ő erre Németországot figyelmeztette, a németek megértették a helyzetet és nyugodtan maradtak.

Briand végül kifejtette, hogy a kormány a szövetségesekkel egyetértésben és velük együtt elérheti célját. Ez azonban nem jelenti azt, hogy jogos érdekeket kell feláldozni. Lehetséges, hogy Franciaország kénytelen lesz egyedül cselekedni, természetesen a szövetségesek szimpátiájára támaszkodva.

Meg kell kísérelni a Németországgal való kapcsolatot újból felvételét, mert Németország nagy néps ha kötelességeinek eleget akar tenni, a német nép morális vonatkozásokba kerülhet a francia néppel.

Korfanti tovább harcol

Berlin, május 31. Hivatalos jelentés szerint a Korfanti fegyverletéléről szóló hír csak bluff volt. A lengyelek ezzel a híreszteléssel elébe akartak vágni az angol csapatok kiküldetésének. Szó sincs róla, hogy az inzurgensek beszüntették volna a harcot. Tüzérséggel és páncélaulokkal folyton támadnak. Rosenbergen a pályaudvart és a Szent Anna-templomot levegőbe röpítették. Landsberg táján a lengyelek átérték a határt.

Kattowitz, május 31. Kattowitzban tegnap este a benyomult felkelők és a népszavazási rendőrség emberei egymásnak támadtak.

Több polgári ember megsebesült. A lövöldözés egész éjszaka tartott. A felkelők előretörték a kattowitzi pályaudvar ellen, de vállalkozásuk meghiúsult, mert a megerősített francia őrség géppuskával fogadta őket. Rosenbergtől kezdve egészen a Ratibor mellett levő Odera-vidékig a legutóbbi két napon a felkelők mindenütt helyi támadásokra indultak és mozdulataikat tüzéséggel is támogatta.

Bécs, május 31. Berlinből jelentik: Felsősziléziából érkező hírek szerint a lengyel felkelők újabb támadást intéztek a német csapatok ellen. Közeli mellett megkísérelték az Oderán való átkelést. Az entente csapatoknak csak súlyos veszteségek árán sikerült az átkelést megakadályozni. A lengyeleknek két páncélonatjuk van. A hét végére várják az angol csapatok általános ellentámadását.

A ravasz Briand

Páris, máj. 31. Az Echo de Paris közli Briand várható válaszáról: Franciaország belemegegy abba, hogy Felső-Sziléziába szakértő bizottság utazzék, de azt kívánja, hogy ott olyan vizsgálatot folytasson, amely megérdemi ezt a nevet, tehát a legfőbb tanács határozatának alapú vizsgálhat. Briand szerint nincs értelme összehívni a legfőbb tanácsot addig, amíg a szakértők teljesen be nem fejezték munkájukat.

A közbeeső időben ráncba kell szedni a németeket és a lengyeleket és ebből a célból közös tanácskozásokat kell folytatni Berlinben és Varsóban. Szóval Briand biztos akar lenni afelől, hogy Lloyd George kész-e bizonyos engedményekre, mielőtt a döntő elhatározások veszedelmeire elszánná magát.

Benes Briandnál

Páris, május 31. Briana miniszterelnök tegnap délután fogadta Benes cseh külügyminisztert.

Az utolsó véráldozat

Páris, május 31. Briand az amerikai katonák ünnepi temetése alkalmával üzenetet küldött Hughes amerikai külügyi államtitkarnak, amely szerint a békes Franciaország ohaja és a francia kormány célja az, hogy bárcsak ez a sok véres áldozat lett volna az utolsó.

Folytatják a magyar-cseh tárgyalásokat

Bécs, május 31. Prágából jelentik, hogy az odaérkezett magyar bizottság, amelynek még be kellett várn néhány magyar szakember megérkezését, holnap folytatja a cseh megbízottakkal a gazdasági és pénzügyi tárgyalásokat. A prágai tárgyalásokkal párhuzamosan Budapesten két albizottság tanácskozik a gazdasági és közlekedési ügyekről. Ezekre a tárgyalásokra Prágából 30 főre álló cseh bizottság utazik június 5—10 között a magyar fővárosba.

Csonka Magyarország —
nem ország,
Egész Magyarország —
mennország!

Svéd könyv a magyar református egyházzal

A svéd protestáns irodalom érdekes, magyar tárgyú munkával szaporodott egy év előtt. A kis kötet két értekezést tartalmaz, amelynek tárgya a magyar protestáns egyházak, a református és az ágostai evangélikus egyház története, illetve jelen állapota. Kulturális elszigeteltségünkre végtelenül jellemző, hogy a magyar tudományos világ még ma sem szerzett tudomást a kötetéről, amelynek szerzői országosan ismert és ami az egyik szerzőt illeti, a tudományos irodalom terén elismert emberek.

A könyv, amelyet az *Olaf Petri* svéd protestáns kulturregysület adott ki *Kyrkans Enhet* című sorozatában, a következő címet viseli:

Ungarns evangelisk Kristenhet och

Kyrkans Enhet

Av

Biskop Henrik Geduly

Professor Emerich von Révész.

Magyar nyelven: „A Magyar evangéliumi kereszténység és az egyházegység, *Geduly* Henrik püspök és *Révész* Imre professzortól”. Az egyik szerző, Révész Imre dr., ma már a debreceni Árpád-terti református templom lelkésze, pár nap előtt három példányt kapott a munkából, amelynek fontossága a magyar protestáns egyházi élet és Magyarország külföldön való ismertetése tekintetében határozottan jelentős. Svédországban, ahol a háború előtt és alatt csak rosszakarátu tendenciózus beállításban eszett szó Magyarországról, rég érzett hiányokat pótol ez a kis kötet.

Rendkívül érdekes azonban a munka kiadatásának története. A háború alatt *Söderblom* Nánán dr., a svéd lutheránus egyház upsalai érseke egy akciót kezdeményezett, amelynek célja lett volna egy *békekongresszió* előkészítő és sürgető egyházi kongresszusra összehívni a háborús és semleges államok protestáns egyházainak vezetőit. Mikor az akció ismételen sikertelen maradt, a *Petri Olaf* nagy svéd reformátor nevét viselő tekintélyes alapítvány terhére az upsalai egyetemen előadás-sorozatot rendezett, amelyen a különböző egyházak kiküldöttei az illető egyházzal és annak az egyetemes kereszténységgel való viszonyáról tartottak előadásokat.

A magyar református konvent elnöksége Révész Imre dr-t, akkor a kolozsvári református teológia professzorát küldte ki az upsalai egyetemre, a lutheránus egyház pedig *Geduly* Henrik tiszai püspököt bízta meg a lutheránus egyház ismertetésével. *Geduly* püspök még 1918. szeptemberben elutazott Upsalába, Révész professzort azonban a forradalom Magyarországon érte és az akkori idők zavarai megakadályozták az elutazásban.

A proletárdiktatura előtt *Söderblom* érsek felszólítására, hogy az értekezést juttassa el Upsalába, ha már személyesen nem utazhatott ki. Révész Imre dr. az értekezést a budapesti svéd konzul kezéhez juttatta, ahonnan csak hosszú idő múlva, csaknem egy év után jutott el Upsalába. Révész Imre dr-t azután a debreceni egyház választotta meg

lelkészévé és Debrecenből írt *Söderblom* érseknek tudakozódva az értekezés sorsáról.

A napokban aztán megérkezett az érsek válasza. A munkát már jóideje kiadták és több példányt küldtek is belőle. Révész Imre dr.-nak, ezek azonban a zavaros viszonyok között, úgy látszik, nyomtalanul elkallódtak. A két értekezés egy kötetben jelent meg a fent közölt címmel a többi országok protestáns egyházai kiküldötteinek előadás-sorozatában, amely sorozat címe: *Kyrkans Enhet* — Egyházegység.

A két értekezés közül a *Geduly* püspöké röviden vázolja a magyar lutheránus egyház jelenlegi helyzetét, míg a dr. Révész Imréé rendszeresen taglalja a magyar református egyház helyzetét a múltban és a jelenben. „Die Ungarische reformierte Kirche in ihren Beziehungen zur allgemeinen Christenheit”. (A magyar református egyház az egyetemes kereszténységgel való kapcsolataiban) címmel német nyelven írta meg az értekezést Révész Imre dr., *Upsalában svéd nyelvre fordították* és „Den ungerska reformerta Kyrkan och hennes förhållande till hela Kristnheten” címmel helyezték el a kötetben.

Az értékes munka négy részre oszlik. Az első része a magyar református egyház kialakulását, a második külföldi politikai kapcsolatait a múltban és a jelenben, a harmadik szellemi kapcsolatait a külfölddel (külföldi tanulmányozás, stipendiumok a külföldi egyetemeken, külföldi teológiai irányok hatásai, külföldi evangéliumi mozgalmak hatásai), a negyedik pedig a magyar református egyház viszonyát tárgyalja egyéb keresztény egyházakhoz (lutheránusokkal az unióterekvések, a katolikus egyházzal való viszony és az oláhok reformálására irányuló törekvések).

Finom és értékes megállapításokban az egész munka bővelkedő. Különösen érdekes és értékes azonban az első rész és levezetése annak a tételnek, hogy miként alakult ki a magyar református hívő hitélete, a minddigi kényszerű polémia közben mint alakult az „egyetemes protestantizmusnak egy mai napig fennálló, reális, önálló, élő és ható élet és jellemtypusává”.

A magyarság igaz megismerettségének ügyét bizonyára méltóképpen szolgálja ez a kötet és *Söderblom* érseknek, aki protestáns teológiai tanári és papi állásokban jóideig működött Párisban és Londonban is és ezen a réven előkelő nemzetközi összeköttetéseket szerzett, hálájával tartozik a magyar protestantizmus, hogy a kötet megjelenését lehetővé tette.

Söderblom Nánán dr. érsek három példányt küldött a kötetből Révész Imre dr.-nak, aki egyet a debreceni kollégium, egyet a kolozsvári teológia könyvtárának ajándékozott. Sokáig nézegettem a megmaradt egy példányt és rajta Révész Imre dr. nevét, amint a könyv fedelére van nyomva: „Dr. Emerich von Révész, Professor i reformert teologi i Kolozsvár, Ungarn”. (Dr. Révész Imre teológiai professor, Kolozsvár, Magyarország.)

Söderblom érsek ur! Kolozsvárt már elrabolták tőlünk.

Sztanykovszky Tibor második felesége

A Tisza-pör harminchatodik napja

Budapest, május 31. A mai fő tárgyalás megnyitása után megesketik *Schuster* Gyula dr. eme-orvos szakértőt, mint Gärtner Marcel ellenőrző szakértőt.

Gärtner botrányt csinál

Az eskü letétele után Gärtner Marcel a következő kijelentést tette:

— Méltóságos elnök ur! *Talán fel lehetne esketni az újságírókat is, mert már eleget hazudtak...*

Elnök: Üljön le, rendreutasítom.

Gärtner: Hat hét óta butitják itt a népet az újságírók...

Elnök újra rendreutasítja, majd kihirdeti a határozatot: Csütörtökön fegyelmi büntetésül magánzárkában marad, sötétben, huszonnégyórai böjttel és bilincsekben.

Gärtner: Köszönöm és most kihirdetem az én határozatomat: holnaptól kezdve nem jelenek meg a tárgyaláson.

Az elnök erre kivezetteti Gaertnert.

Kovács vizsgálóbíró szerepe

Folytatják Vargány Ferencné kihalgatását. A tanu elmondja, hogy tudomása szerint Sztanykovszky pénzt kapott Károlyitól, azt is hallotta, hogy több vagyon selymet adott el.

Polónyi Dezső dr.: Ismeri ön Lengyel Zoltánt?

Tanu: Most láttam először, itt ül. (Es rá mutat Fényes Lászlóra. Nagy derűtlenség).

Fényes László: Majd helyet cserélünk.

Polónyi: A katonai tárgyaláson megkérdezte öntől Lengyel Zoltán, hogy mit tud Kovács vizsgálóbíró haláláról?

Tanu: Igen. En Kovács vizsgálóbíró régen ismerem. Több-ször voltam nála. Egy napon itt főt jártam és láttam, hogy az előszobában nagyon izgatottan föl és alá sétált egy férfi, akire azt mondták, hogy Friedrich. Benyitottam a vizsgálóbíró urhoz, de ő intett nekem, hogy ne menjek be. Aztán kijött hozzám és én elmondtam neki, hogy hívja fel ide Olgát, az nagyon fecsegő leány, sokat megtudhatna. Amikor Kovács vizsgálóbíró kijött, az egyik arca vérvörös volt. Azt mondta nekem a vizsgálóbíró ur, hogy menjek el innen és menjek egyáltalán el Budapestről, mert még én is kihuzhatom a bajt. Az arcára mutatott és azt mondta, *lassa ez az én jutalmam*. Este aztán olvastam az újságban, hogy *öngyilkos lett*.

Polónyi: Ismeri ön Friedrich Istvánt?

Tanu: Nem.

Sztanykovszky észrevételei után a tanut megesketik.

Sztanykovszkynek vallomása

Sztanykovszky Tibor második felesége, *Rothmüller* Olga a következő tanu. Tudja, hogy Sztanykovszky a tizenegyes katonatanács tagja volt. Meg van győződve róla, hogy férje nem részes Tisza meggyilkolásában. Sztanykovszky a Markó-utcai fogházból gyakran csempészett ki neki leveleket, Hüttner is állandóan levelezett Sztanykovszkyval.

Elnök ismerteti két kiesempészett levél tartalmát. Az első többek közt ezeket tartalmazza: „Belekerültem a Tisza-ügybe. Ha ezt el nem ismerem, elítélnék zendülésért és e miatt sokkal súlyosabb büntetés járna, mint a Tisza-ügyért. Amit tehettem; elvállaltam, élni akarok magáért.”

Van egy másik levél, melyet Hüttner írt Sztanykovszkyhoz: „Tudhatod, hogy beismerő vallomásodnak semmi alapja nincs. Nem csináltunk semmit. Megverték és így kényszerítették, hogy hamisan valljak. Vissza akarom vonni ezt a vallomásomat és egy-két hét múlva vissza is vonom. Margaliits vizsgálóbíró azt mondta, hogy a te vallomásod visszavonásának nincs semmi értelme. En pedig azt mondom, hogy meglegyen a kivezető út, jól vigyázz, az igazság útja.” A levél további részében alapos kitanítás van Sztanykovszky számára, hogy mit és miképpen mondjon.

Tanu ezután folytatja vallomását. Egy alkalommal a férjem odahaza volt Paim detektív kíséretében. En kértem az uramat, vonja vissza vallomását. Férjem ezt elmondta a detektíveknek. Másnap a detektív és a férjem hazajöttek és a detektív azt mondta, hogy Friedrich akciót indít az uram érdekében és most *törbe lehetne csalni*. Irjak egy levelet hozzá és kérjek sok pénzt és *ha pénzt ad, akkor Friedrich meg van fogva mint felbujtó*. En ezt a levelet megmutattam az édesapámnak, aki azonban össze-tépte és azt mondta, hogy ne merjek tenni egy lépést sem. *Ulain, Lengyel, Paksy jöttek a nyakamra és fegyvertek*, hogy elfogják az illetőt, ha nem teszek vallomást. En kijelentettem, hogy ha vallomást tétetnek velem, elmondom ezt a dolgot is, mire elálltak a vallomástételtől.

Rothmüller Miksáné, Sztanykovszky ártatlanságát hangoztatja.

Kovács Aladár vezérkari ezredes vallja: Néhány nappal a forradalom kitörése után Hüttner és Czenner fent jártak nála, követelték századosi kinevezésüket. O Linderhez utasította őket, de mert a miniszter nem volt hivatalban, Friedrichhez akartak bemenni, Friedrich azonban nem akarta fogadni őket.

Az elnök rendelkezésére bevezetik Gaertnert. Gaertner meghajtja magát és a következőket mondja:

— Tekintetes Törvényszék! Bocsánatot akarok kérni azért az okatlan eljárásért és magatartásomért, amit itt tanusítottam. En már tíz napja egyáltalában nem alszom, mert a cellám tele van poloskával. Egész delelőtt itt veszekszem, éjszaka pedig égő gyertyával a poloskákkal veszekszem. Ez rettenetesen megviselte különben is rossz idegeimet, de tudom, hogy az igazságszolgáltatás itt jó kezekben van letéve, ezért bocsánatot kérek.

Elnök tudomásul veszi a kijelentést és közli Gaertnerrel a mai tárgyalás anyagát.

A tárgyalást holnap reggel folytatják.

— **Kereskedők figyelmébe.** A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Egyesület közli: A m. kir. miniszterum 1.882—1921. sz. alatt a kereskedelmi jellegű üzemek összes alkalmazottainak betegségi biztosítási bérhatárát évi 48.000 K-ban állapítja meg, a f. évi április hó 18-tól kezdődőleg. Egyesületünk minél rövidebb idő alatt minden ceghez meg fogja küldeni, kitöltés céljából, a megfelelő táblázatokat, azzal, hogy azokra a cégek összes alkalmazottai rávezetendők s az így kelően kitöltött táblázatokat a vételtől számított 3 napon belül hivatalunkba beküldendők. Debrecen, 1921 május 31. *Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Egyesület.*

VILÁGNYELVEK!ROSE-nyelviskola
Széchenyi. utca 42**Leszállították a lisztkvótát**

15 deka a fejadag

Közvetlen az új termés learatása és forgalomba hozatala előtt bekövetkezett az, ami átmenetileg több ízben is megtörtént az elmúlt közéleti évi folyamán: a lisztadagot le kellett szálítani. Oka ennek az, hogy olyan kevés a lisztkészlet, hogy a fejadag leszállítása nélkül nem lehetett volna az ellátatlanok milliós számára semmiféle fejadagot biztosítani Szomorú eredménye ez a hatósági gyámkodásnak és egyel több ok arra, hogy még nehezebben várjuk a szabad forgalom teljes érvényesülését, amikor egyrészt az ellátatlanok korlátozott száma biztosabban és rendszeresebben megkaphatja fejadagját, másrészt a szabadforgalomban a maiaknál már az előkészületek folyamán is, összehasonlíthatatlanul olcsóbb árak fognak érvényesülni. A lisztadagok leszállításáról és ezzel kapcsolatban a liszt minőségének szomorú leromlásáról az alábbi hivatalos közlemény számol be:

A lisztfejadag leszállítása

Az országos gabona és lisztkészlet elégtelensége folytán a lisztfejadag leszállítása elkerülhetetlenné vált. Az eddigi napi 20 dkr-os fejadag június 5-étől kezdődőleg napi 15 dkr-ara szállt. Ez a lisztfejadag heti 105 deka, havi 420 dkg. lisztnek, vagy napi 20 dkg., heti 140 dkg. kenyérnek felel meg. A lisztjegyek beváltása és elszámolása a jelzett időtől kezdve ezzel kvótával történik. Az egy-egy alkalommal vásárolt liszt 10 százaléka főzlisztben, 60 százaléka árpalisztben és 30 százaléka tengeri lisztben adatik ki. Buzaliszt, vagy rozliszt egyelőre nincs rak táron. A lisztre és kenyérré vonatkozó maximális árak változatlanul maradnak.

Debrecen, 1921 május 31.

A polgármester helyett:
Zöld tb. tanácsnok.**HIREK.****Apponyi Geniben**

Budapest, május 31. Apponyi Albert gróf a Kültügyi Tarsaság képviselőjében a népek szövetsége ligájának tárgyalásaira szerdán este Genibe utazik. A gyűlést már 4-én megnyitják, ezért utaznak a delegáltak a régebben megállapított határidőnél hamarabb.

A Déri-muzeum kutatása. Megemlékeztünk már róla, hogy Déri Frigyes egy Czako Elemérből, Csürös Ferenc dr. tanácsnokból és Zoltai Lajosból álló bizottságot kért fel a Déri-muzeum teljessé tételéhez szükséges kutatások rendezésére. Az intéző bizottság előterjesztésére most Déri Frigyes 10.000 koronát utalt ki Ecsedy István dr. tanár számára, aki a nyár folyamán bejárja az ecsedi lapi környékét és igyekszik összegyűjteni a kiveszőben levő lapi halászok, a pákások speciális szerszámaikat, amelyek mint a magyar ősfogalkozások egyikének ma már alig megszerezhető szerszámai járulnak majd hozzá a Déri-muzeum híres néprajzi gyűjteményének teljességéhez.

Ha egyszer megkísérli, úgy mindig Berson gummisarkot fog használni.

— **Előadás a forgalmi adóról.** A Debreceni Kereskedelmi Csarnok elnöksége elhatározta, hogy a legfontosabb adótörvényekről és azok végrehajtási utasításáról rendszeres előadás-sorozatot, vitát rendez. Ezen sorozat első előadása június hó 9-én délután 6 órakor fog megtartatni a Csarnok helyiségeiben, amikor is a most tárgyalás alá kerülő általános forgalmi, állatforgalmi és örösi adó javaslat kerül vita alá. Az előadásnak sikerült ezen vita bevezetésére dr. Radó Rezső kamarai főtitkár és dr. Barabás Béla ügyvéd urakat megnyernie.

— **Menekültek részére keresünk gazdasági részes munkát.** Továbbá csoportjaink részére földbirtokot instrukcióval, részes művelésre, és pedig jelenlegi átvételnél megegyezés szerint, őszi átvételnél egyharmadért. Cim: Menekült Mezőgazdák, az Orsz. Men. Hivatal debreceni kirendeltség útján, Simonffy-u. 1. c.

— **A Jólétkony Nőegylet tisztújító közgyűlése.** A Jólétkony Nőegylet ma délután 5 órakor tartotta meg tisztújító közgyűlést Péterfia-utcai árvaházának dísztermében. A gyűlést Fráter Erzsébet elnökő nyitotta meg, hatóságos beszédben vázolta az egylet tevékenységét, majd elrendelte a titkos szavazást a tisztújításra vonatkozólag. A szavazás egyhangulag az egylet régi tisztikarát választotta meg. Rauchaud Odón főtitkár mellé segédtitkárral Tóth Emil dr.-t választotta meg a közgyűlés, majd a pénztáros jelentését hallgatta meg és apróbb ügyek tárgyalására lépett át.

— **Kétszer beütött a villám a járványkórházba.** Tegnap délután az erős záporosodás közben a villám két ízben bele csapott a járványkórházba. A járványkórházba be van vezetve a telefon és a villám mindkét ízben a telefonvezetékbe csapott. A kórház főpolonője a zivatar közben épen a telefon mellett ült, a villámcsapás így őt is érte, úgy hogy eszméletlenül leesett a földre. A főpolonő egész este állandó görcsökben vonaglott, mára azonban állapota jobbra fordult. A személyzet többi tagjának nem történt semmi baja.

— **Az Erdélyi Menekültek Sport Egyesülete** f. hó 4-én, szombaton este 8 órai kezdettel az Arany Bika dísztermében saját pénztárak javára szerény műsorral egybekötött reggelig tartó táncmulatságot rendez. Néhány kedves családias szöveg szám lesz debreceni színművészek által előadva. Törekedni fogunk, hogy mindenki a legkellemesebben érezze magát. Ott lesznek az országos debreceni sport egyesületek tagjai. Kitűnő cigány zenéről gondoskodva van. Hiszünk, hogy a debreceni híres vendégszeretet a legnagyobb mértékben fog nyilvánulni abban, hogy nem hagynak bennünket, hontalan székelyeket magunkra, amikor Debrecen város társadalmában szerény helyet kérünk és testvéri megértő szeretettel hozzájuk alkalmazkodni óhajtunk. — **EMSE** vigalmi elnöksége.

— **Ezüst óra az ellopott fa helyén.** Pataki Sándor Jókai-u. 26. szám alatti lakos hetekkel ezelőtt elpanaszolta a debreceni rendőrségnek, hogy állandóan lopkodják faskamrájából az olcsósági hullám dacára is drága tüzelőt. A rendőrség heteken keresztül megfigyelés alatt tartotta a faskamrát, de merő a tolvaj beszüntette tevékenységét, abbahagyta a nyomoást. Tegnap este Pataky gyanus zörejt hallott a faskamrából. Beszaladt lakásába kulcsért és lámpáért, mikorra azonban a kamrából kinyitotta, a tolvaj már elszökött

lopott fával. Amint körülnézett Pataky, a kamra földjén egy ezüstórát talált. A tolvaj sietség közben kiejtette és a földön hagyta óráját. Pataky kára összesen 1200 korona, az óra pedig szakértők becslése szerint 2000 koronát ér. Az órát Pataky Sándor a rendőrségnek szolgáltatotta be.

— **Hajszá egy cigánykaraván után.** A csökmői csendőrség ma délután táviratilag kereste meg a rendőrséget, hogy nyomoztasson egy cigánykaraván után, amelynek öt férfi tagja Csökmő községben és vidékén számtalan gaztettel követett el. A karaván öt tagját többek közt rablással is gyanúsítja a csendőrség.

— **Öngyilkossági kísérlet rovarporral.** Szőke Mihályné 26 éves mindenese ma este 10 órakor öngyilkossági szándékból szolgálati helyén a Hunyadi utcai Zöldfa szállóban rovarport vett be. A mentők azonnal a helyszínre siettek, és gyomormosást alkalmaztak Szőkénén, aki most már túl van minden veszélyen. Megállapítást nyert, hogy olyanfajta rovarport vett be Szőkéné, amilyenekkel svábbogarakat szoktak irtani. Öngyilkossági kísérlete okára vonatkozólag Szőkéné meglagadott minden felvilágosítást.

— **Találkozó.** Kérem az izr. polg. leányiskola 1915-16-ban végzett növendékeit, a találkozó megbeszélése végett június 2-án az iskolában gyülekezzenek.

— **Bőröndök, retikülök, mell-tárcák, cigarettá- és szivartárcák** valódi bőrből Feuermann bőröndösnél, Piac 44.

— **Fogtechnikai műterem** és laboratórium József kir. herceg utca 6. sz. alatt.

— **Girardi kalapok** 130 koronától Frank Imrénél, Piac-u. 43.

— **Erdélyi üzenet...** — **Válasz...** Irredenta költemény, zenésítette legényei Bodnár Erzsébet, most jelent meg! Kapható Hegedűs és Sándor irod. r.-t. könyvkereskedésében, Piac-u. 34.

— **FRANK SÁNDOR** női divat cégnél Piac-utca 42. Ruhavásznak, zsefnek, kartonok, batliszok, grenadinok, selymek és szövetek már rendkívül olcsó árban lesznek árusítva.

— **Az új lakásrendelet** magyarizációkkal ellátva beszerezhető a Hegedűs és Sándor r.t. könyvkereskedésében. Debrecen, Piac-u. 34. sz.

SZINHÁZ.

A színházi iroda jelentése:

Szerdán C) bérletben kerül bemutatásra dr. Gyergyay Margit budapesti művésznő vendégfelvétél az Ezüst sirály az új bécsi harmadik felvonással. Jegyek már csak mérsékelt számban kaphatók.

A kisczardapárt országos nagygyűlést Budapestén minden előadón film bemutatja az Uránia és Apolló.

Meg nem értett asszony (egy házasság regénye) amerikai film és Zigó mint ögróf amerikai burleszk ma utoljára az Apollóban.

Az élet ösvénye amerikai Kalandor történet 5 felvonásban és Ham mint doktor ma utoljára az Urániában.

Csütörtökön új játérend a mozgosházakban: az előadások a közönségnek megfelelően csütörtökön 5, 7, és 9 órakor kezdődnek.

SPORT.

A Munkás Testező Egyesület ma este 8 órakor, a Margit-fürdő (Munkás-Otthon), vászjátémanyi ülést tart.

Ellanyhult a tőzsde

Értéktőzsde: A tegnapi tőzsdeidő második felében beállott lanyhaság fokozott mértékben áthúzódott a mai napra. A korona 15 pontos zürichi megnyitási áremelkedése a spekulációt vásárlásainál tartózkodásra intette és a kontremín eladásaival ismét uralta a helyzetet. Nagy tételben adták a tőzsdeidő kezdetén a részvényeket átlag 200-300 koronával a tegnapi záró árfolyamok alatt, az üzleti forgalom azonban később lecsendesedett úgy, hogy kevés üzletet bonyolítottak le, de folyton eső árak mellett. Az üzlettelenségnek köszönhető, hogy az árak csak a pénteki nivóra súlyedtek, amikor a korona zürichi árjegyzése a maival egyenlő magasságban állott. Árak:

Magyar Hitel 1660-80, Osztrák Hitel 680-50, Jelzálogbank 300-305, Leszámitoló 715, Hazai bank 610-600, Angol-magyar 730-720, Magyar-olasz 320-32, Keresk. bank 6500, Alt. takarékné 910, P. sti hazai 20750-21250, Borsod-Misk. 2550-400, Concordia 2000, Bpesti gőzm. 4000-3850, Gizella 1400-300, Hungaria 1875-650, Viktória 7400, Beocsini 4500-400, Banya és kohó 3150-2800, Alt. kőszén 5800-300, Salgó 5325-5050, Urikányi 3400-500, Ganz-Danub. 15000-14600, Rima 2260-2125, Neuschloss L. 895-850, Schlick 885-40, Kóburg 1870-650, Lip-ták 457-433, Láng 960-30, Bras-sói 2425-250, Nasici 8550-300, Alt. fa 1250-1160, Magyar erdő 1175-160, Országos fatermelő 1060-985, Danica 5100-150, Klotild 2925-750, Karton 1250-1125, Izzó 3300-3025, Papir 2250-2000, Cukor 13000-12000, Lámpa 2000-1850, Adria 5200-4700, Atlantica 3800-750, Közuti 930-860, Délivasut 930-890, Levante 3900-500, Allamvasut 2000-1850, Trust 2250-100.

A valutapiac a forgalom szűk keretek között mozgott. A lanyhaság azonban nem volt állandó és egyenletes, mert zárlat felé vételi kedv mutatkozott és a külföldi bankjegyek és kifizetések ára a mai kezdő kurzusokra emelkedett. Árak:

Napoleon 830-790, Font 940-925, Dollár 251-234, Fr. frank 20.-18.80, Márka 3.98-3.69, Lira 13.35-13.05, Romanov 70-69, Lei 3.97-3.75, Sokol 3.86-3.45, Sv. frank 44.-, Kor. dinár 7.60-6.90, Frank dinár 6.80-7.-, Bécsi 40-43, Lengyel márka 25 és fél-24 és háromnegyed.

Zürichi devizák

Zürich, május 31. (Megnyitás.) Budapest 2-20, Berlin 9-10, New-York 564, Milano 29-80, Prága 8-25, Zágráb 4-30, Bukarest 9-40, Bécs 1-35, Osztr. bélyegzett 1-02, Varsó 0-58.

Zürich, május 31. (Zárlat.) Budapest 2-45, Bécs 1-35, Hollandia 197, Berlin 9-10, New-York 575, London 22-23, Páris 47-35, Milano 29-95, Prága 8-35, Zágráb 4-30, Bukarest 9-40.

FUIMUS

REGÉNY 37
IRTA JUSTH ZSIGMOND

— Igaz... de...
Es Gábornak engedett. Azt hitte, így lesz jó. Másnap haza mennek. A két fiu karonfogva felfelé indult Stázi néni lakosztályába.

34.

Az öreg hercegné is épp felfelé lépdelt a lakosztályába vezető csiga-lépcsőn. Mindennapi rövid sétájáról tért vissza. Fején fehér főkötő volt, halvány lilaszínű szalagokkal ékesítve. A főkötő alul simára lefésült galambfehér hajfirtjei kandikáltak ki. Sovány, pici, öreg asszonyka volt, kiről azonban leritt az előkelőség. Apró, tipegő járása, hajlott sasorra, mélyen fekvő szürke szemei csakugy, mint keskeny, összeszorított ajkai, kissé előre álló álla, előkelő nyugodt mozdulatai — minden az anyakirálynőkre emlékeztetett. Oldalán barna bőrű, összetöpörödött komornája lépdelt, ki támogatta az öreg hercegnét sétájában, a kibe azonban egy világért nem kapaszkodott volna, csak egyik kezét magasra emelve, azt nyugtotta neki.

Igy tipegtek fel most a lépcsőn.

— Ach die Neffen, milyen szép, hogy az öreg Stázi n. n. ről meg nem felejtkeztek... Az öreg Tante szereti ám a fiatalságot, még a fiatal embereket is... ha ritkán is lát egyet-egyet... Mondotta nevetgélve s nevetése a galamb bugásra emlékeztetett.

A két fiu kezét csókolt, az öreg asszony felpipiskodva lábujjhegyre, megcsókolta a két fiu homlokát s picinyke kezeivel megveregette mindkettő orcáját.

— Az egyik szöke — mondta Gábor felé fordulva — a másik barna. Egészen összeillettek. Én a barnát jobb szerettem mindig. Nur Sie. Race ist etwas, de azért szerettek téged is, Gabriel. Eg szen apádra hasonlítasz, az apádat is szerettem. Na, most iertek be sozzám, auf eine Partie Plausch!

(Folyt. köv.)

Meghívó.

A »Nádudvari Takarékpénztár Részvénytársaság« 1921 június hó 19-én, d. e. 11 órakor Nádudvaron, az intézet helyiségében tartja

XV. évi rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényesek azon figyelemzetéssel hívatnak meg, hogy a közgyűlésen csak azon részvényesek vehetnek részt, kik részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlés előtt legalább 3 nappal az intézet pénztáránál, vagy az Alföldi Takarékpénztárnál Debreczenben letétbe helyezik. Az évi mérleg- és eredmény-számla 8 nappal a közgyűlés előtt a társaság üzleti helyiségében közzemlére kitétetik.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Tárgysorozat:

1. 1920. évről felvett mérleg-, nyere-mény-számla, az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentés előterjesztése.
2. Határozathozatal ezen számlák és jelentések elfogadása és a nyereség felosztása tárgyában.
3. A felmentvény megadása tárgyában határozat.
4. Az igazgatósági napidíjak s a felügyelő-bizottsági tiszteletdíjak megállapítása az 1921. évre.
5. Sorrend szerint kilépett 2 igazgatósági tag helyének betöltése 3 évre.

Ha külföldre utazik, idegen pénzsükségletét — legolcsóbban szeresheti be

MARKOVITS
bankirodájában, Piac-
utca 63. szám alatt, az
udvarban. Telefon 5-65.

Molnár Ferenc munkái

Pál-utcai fiúk	46—
Hétágu sip	42—
Ketten beszélnek	51—
Muzsika	53—
Rabok	53—
Ismerősök	51—
Az óriás	51—
Liliom	34-50
A farkas	34-50
A testőr	34-50
Fehér felhő	23—
Farsang	34-50
Uri dívat	34-50

Kaphatók Hegedüs és Sándor irodalmi és nyomdai r.-t. könyvkereskedésében, Piac-utca 34.

Miért törí a fejét?

omikor mindenki tudja, — hogy
la. pókolt kávé 50 kg. vételnél 88 K/kgként
kisebb m. mennyiségű 82 K
la. pókolt kávékaverék 50 kg. vételnél 82 K
kisebb m. mennyiségű 86 K
2 ea. Mágus-csöm friss árú tejja 32 korona.
Mindennemű fűszer, gyarmataru és
vegyszer megrendelés a helyre-
zés alkalmával érvényes legolcsóbb
napi áron teljesítenek.

KOMLÓS és TSA. Budapest, Bajza-
utca 44. Távirati cím KLEINOK Budapest

Könyvtárakat

és egyes műveket is
legmagasabb áron
vásárol

Aczél Henrik

modern antiquáriuma
Első Takarékp-alota.

Kivánatra házhoz me-
gyek megtekinteni.

Új nyári divatlapok

érkeztek HEGEDÜS ÉS
SÁNDOR Irod. és nyom-
dai r.-t. könyvkereskedé-
sében, Piac-utca 34. sz.

DOLLÁRT

és mindenféle idegen pénz tleg-
drágábban vásárol, külföldi kifizé-
téseket legelőnyösebben teljesít:

Pénzváltó üzlet
Debreczen, Piac-utca 67. szám
(Frohner-szálloda). Telefon 407.

APRÓ HIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja hétköznap 10 szóig 15 korona, minden további szó 1-50 kor. Vasár- és ünnepnapokon 10 szó K 20—, minden további szó K 2—
Vastag betűkből szedett szavak kétszeresen számíthatnak.

WETAL.
Kisebb
fűszer berendezést meg-
vételre keresünk. Gyé-
mánt Géza és Tsa. Piac-
utca 58.

ELADÁS.
Élesztő
naponta frissen kapható
nagyban, kicsinyben —
Kupfer Ignác liszt- és
fűszernagykereskedésé-
ben, Bádógos-utca 2.

Tűskés drót
nagyban olcsón kapható
Fried R. vaskereskedé-
sében Debreczen, Csapó-
utca 18. Telefon 11—16.

Izletes barna kenyér
1 kg. 14 kor.
a Korona Gőzkenyér-
gyár lerakataiban

Sas-utca 3.
Hatvan-utca 17.
Szentanna 49.
Péterfia-u. 60.
és minden jobb
fűszerüzletben.

Friss
élesztő állandóan kapható,
vidéki kereskedők-
nek is legelőnyösebben
Rosenthalnál, Csapó-utca
19.

Eladó
egy sötét lék öltöny kö-
zép termetre. Hunyadi-
utca 21., keresztépület.

**Gyermek-
ruhákat**
mérték szerint
olcsón és gyorsan készített
kelmékből fiuk-
nak is : : : : :
dr. HEGEDÜSNÉ
Gyermek divatháza,
SIMONFFY-U. 2.

Abronesvas,
teljesen új, kgr.-ként 15
K-ért kapható a kiadó-
hivatalban.

Tiszta
egész ives
makulatura
(újságpapír) kapható
5 és 10 kilós
csomagokban a kiadó-
hivatalban. Piac-u. 49.

KERESLET.
Aranyat,
mindenféle ezüstöt, brili-
antot, gyöngyöt vesz
Steiner Mihály, Hatvan-
utca 2. szám, 1. emelet.

Fiatal,
jó megjelenésű, gazda-
sági és háztartási teendőkben jártas asszony
a közeli környéken gaz-
dasszonyi vagy házveze-
tői állást keres. Kéri
a címet a kiadóhivatalba
leadni.

Német
kisasszony, aki a ház-
tartási munkálatokban is
segédkezik, felvétetik. —
Piac-utca 26/b., II. em.

Intelligens
fiatal, vidám, magyar
vagy német kisasszonyt
— keresek kis leányka
mellé. Simonyi-ut-17.

Kisasszony
irodai gyakorlattal ipar-
vállalat irodájában ál-
landó alkalmazást nyer.
Csak perfect gépirónók
és gyorsírók ajánlkozzanak.
»Iparvállalat« jel-
lője alatt kiadóhivatalba.

Zenészek!
Mindenféle vonós hang-
szert játszó rutinizott
zenészek felvételnek a
Pavillon-laktanyába. Je-
lentkezni lehet minden-
nap d. e. 9—12 óráig
Nóth ezredkarnagynál,
Pavillon-laktanya Debreczen.
Csak gyakorlattal bíró
zenészek jelentkeznek!

VEGYÉS.
Aranyat,
ezüstöt, briliánsokat ma-
gas napi áron vesz Bródi
Miklós ékszerész, Piac-
utca 37. Kistemplom ba-
zár.

Mindenféle
női- és gyermekruha, va-
lamint bolti ruha varrá-
sát legutjányosabban vál-
talom. Homok-utca 4.
szám, 3 ajtó.

Német
órákat adok és házhoz
is megyek. Cím a kiadó-
hivatalban.

!! Kereskedőknek fontos !!
Mielőtt harisnyvásárlásukat lefejezi,
okvetlen látogassa meg az ország legnagyobb
HARISNYA gyári
terakátát
GUTTMANN és FEKETE
cégnél Budapest, VI., Deák-tér, Ankerpalota.
Eladás csak viszonteladóknek.
Áranylattal készséggel szolgálunk.

Híres könyvek:

- ZOLA. Thérèse Raquin. Ára 69—
- BALZAC. A harmincz-
éves asszony. 74—
- SHAW. Barbara ör-
nagy. 80—
- DE AMICIS. A szív. Ára 92—
- TOLSZTOJ. Szevasz-
topol 57-50
- MERESKOVSZKY. —
Órök utitársaink . 161—

Kaphatók Hegedüs és Sándor irodalmi és nyomdai r.-t. könyvkereskedésében, Piac-utca 34.

Felelős szerkesztő:
Dr. HEGEDÜS LORÁNT.
Kiadó:
HEGEDÜS ÉS SÁNDOR
irodalmi és nyomdai részv.-társ.